



Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112
0032 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
	2011/5269-HIKR	14.08.2011

Høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen om NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet

Vi viser til brev av 31.03.11 om NOU 2011:3 *Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet* hvor Kommunal- og regionaldepartementet ber om syn på utvalgets analyser, vurderinger og forslag. Universitetet i Bergen har følgende kommentarer:

Utredningen gir en grundig analyse av behov for kompetansearbeidsplasser for å sikre fortsatt vekst og bosetting i hele landet.

Som internasjonalt universitet bidrar UiB kunnskapsutvikling og kompetansebygging som er viktig og verdifull for samfunnet og vår globale framtid. UiBs rolle, internasjonalt som nasjonalt og regionalt, bygger på forskningsuniversitetets særlige kjennetegn, som grunnforskning og forskerutdanning i alle fagmiljø, utvikling av fag og disipliner over en stor faglig bredde og et forskningsbasert undervisningstilbud.

Departementets analyse kommer samtidig som UiB har gjennomført prosjektet *Kompetanse 2020*¹. Her ble samfunnets behov for kunnskap og kompetanse innenfor ulike fagområder kartlagt og sett i lys av eget utdanningstilbud i et lengre tidsperspektiv. Videre ble synlighet og kunnskap om universitetets utdanninger i arbeidslivet undersøkt og universitetets ansatte ble spurt om det å kommunisere om mulighetene utdanningene gir for studentene.

Resultatene fra *Kompetanse 2020* viser at

- Universitetsutdanningene gir en positiv tilflyt av kompetansearbeidskraft til Hordaland, ved at kandidater fra andre regioner blir værende etter endte studier. Samlet kommer 38% av kandidatene fra UiB fra Hordaland, mens 50% av kandidatene blir værende i fylket ved fullført grad
- Næringsstrukturen på Vestlandet er i liten grad preget av kunnskapsintensiv tjenesteproduksjon. Av næringer med spesielt høye kompetansekrav i privat sektor er petroleumsindustrien dominerende. Synkende aktivitet i petroleumsnæringen kan kreve omstilling og kan by på utfordringer for kompetansearbeidskraft på Vestlandet
- Universitetsutdanningenes særegne kompetanser er etterspurt i arbeidsmarkedet, i følge spørreundersøkelsen blant arbeidsgivere. Tradisjonelle akademiske verdier som evne til selvstendig og kritisk tenkning og evne til å tilegne seg ny kunnskap ble vektlagt høyest ved ansettelse av høyere utdannede, i tillegg til samarbeidsevner. Disse akademiske verdiene er også hva universitetskandidatene scorer høyest på blant arbeidsgivere, i tillegg til faglig kunnskap.

I det følgende vil vi kommentere de fem innsatsområdene utredningen skisserer.

¹ Rapporten i sin helhet kan lastes ned her: <http://www.uib.no/filearchive/kompetanse-2020-rapport-16-02-11-.pdf>

Robuste arbeidsmarkeder

Utvalget skriver at "geografisk spredning av verdiskapende aktivitet vil være en *forutsetning* for full ressursutnyttelse og høyest mulig nasjonal inntekt" (side 10). Utvalget mener at "det er viktig å styrke regionale sentra for å skape vekst og økt dynamikk i arbeidsmarkedene." (side 13). UiB er et kraftsenter på Vestlandet for utvikling av kunnskapssamfunnet og kompetansearbeidsplasser. Blant annet viser *Kompetanse 2020* at universitetsutdanningene skaper en positiv tilflyt av kompetansearbeidskraft til Hordaland fylke.

Det er et viktig fortrinn for regionen at UiB er et internasjonal anerkjent forskningsuniversitet, universitetet utdanner høyt kompetent personell, utfører forskningsformidling, og gir bidrag til innovasjon, fag- og kompetanseutvikling. UiB deltar i UH-nett Vest (uhnettvest.no), et nettverk mellom universitetet og fire av høgskolene på Vestlandet. Universitetet har videre tett samarbeid med forskningsinstitusjoner og vitenskaplige høyskoler i regionen.

Universitetet i Bergen har tradisjon for og fortrinn innenfor flere fagfelt. Marin forskning og utviklingsrelatert forskning er to områder hvor universitetet har sterke og aktive forskningsmiljø. Strategisk utvalg for marine fag samordner og profilerer universitetets marine virksomhet. Bergen marine forskningsklynge (bergenmarine.no) ble opprettet i 2008 for å samordne og profilere den marine forskningen ved ulike institusjoner i Bergen, med UiB som ledende aktør. Universitetet legger stor vekt på å prioritere og profilere marin forskning og de marine fagmiljøene er fremragende og viktige.

Universitetet støtter utvalgets oppfatning om at det er et vesentlig potensial for å lokalisere ulike funksjoner innenfor statlig virksomheter utenfor hovedstadsregionen og viser blant annet til lokaliseringen av Konkurransetilsynet, hvor mange av de tilsatte har juridisk eller samfunnsøkonomisk utdanning fra UiB. Etter samspill mellom UiB, Norges Handelshøyskole og Konkurransetilsynet har universitetet og NHH opprettet *Bergen Center for Competition Law and Economics*. Senteret samler fagfolk fra NHH og fra det samfunnsøkonomiske og det juridiske fagmiljøet ved UiB. UiB og Bergensregionen kan tilby høyt utdannede kandidater innenfor mange profesjoner, samt kandidater med bred og relevant utdanning fra allmennfakultetene.

Flere kompetansearbeidsplasser

Utvalget mener at det er viktig å legge til rette for at arbeidslivet kan utvikle attraktive arbeidsplasser. I denne sammenhengen er det relevant å vise til at grunnforskning og forskningsbasert utdanning kan bidra til å utvikle nye arbeidsplasser. Tilrettelegging for næringsmessig utnyttning av forskningsresultater er en del av universitetets samfunns- og formidlingsansvar. Dette arbeidet ivaretas av Bergen Teknologioverføring AS (bergento.no).

Videre vil vi peke på at samarbeidet mellom høyere utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet kan støtte arbeidslivet i å utvikle attraktive kompetansearbeidsplasser. Spesielt er det viktig å med virkemidler som kan gi små- og mellomstore bedrifter bedre forutsetning for å ta initiativ til samarbeid. Nå mangler små- og mellomstore bedrifter ofte ressurser til å inngå samarbeid. Ordningen med nærings-ph.d kan bidra til å sikre forskerrekuttering til og stimulere til mer forskning i næringslivet. I 2010 ble det kreert 1184 nye doktorer i Norge, av disse 237 ved UiB. Dette representerer viktig kompetanse, også ut over forskningsinstitusjonene. Høyt utdannede arbeidstakere er viktig for å videreutvikle kunnskapsøkonomien.

Styrke rekrutteringen

Utvalget drøfter trainee- ordninger og praksis i utdanningene. Universitetet har god erfaring med Trainee Vest², som drives av Karrieresenteret ved Studentsamskipnaden i Bergen for å sikre framtidig rekruttering til Bergensregionen og bidra til økt rekruttering av nyutdannede til bedrifter i regionen. Programmet skal inspirere arbeidsgivere til å satse på kandidater med

² <http://www.sib.no/veiledning-og-helse/karriere/trainee-vest>

kompetanse de ikke kjenner fra før. Springbrettet, Bergensstudentenes karriereutvalg, er en tverrfaglig studentorganisasjon som arbeider for mindre avstand mellom studentene i Bergen og arbeidslivet. Springbrettet organiserer blant annet Karrieredagen. UiB støtter utvalgets oppfatning at trainee-ordninger er et positivt virkemiddel.

Utvalget nevner videre muligheten for bedre samarbeid med universitet og høyskoler om næringstilknyttet spesialisert videregående utdanning (TAF-tilbud). Universitetet vil vise til samarbeidet i UH-nett Vest og TeknoVest i denne sammenhengen. Det vurderes som viktig å ha bevissthet om de ulike institusjonenes særtrekk og forskjellige fagprofil for slike samarbeidsrelasjoner. Samtidig kan viktigheten av å samarbeide med videregående skoler for å styrke fremtidig rekruttering til kompetansearbeidsplasser understrekes. Mange viktige valg tas i videregående skole. UiB samarbeider med Nordahl Grieg videregående skole (ngv.hfk.no), med sikte på å styrke rekrutteringen til realfagene. Ved søkning til andre året, valgte 59 prosent av elevene innenfor det studiespesialiserende utdanningsprogrammet realfag som programområde (landsgjennomsnittet er 15%).

UiB er opptatt av at grunnlaget for rekruttering til kompetanseyrker legges tidlig og prioriterer samarbeid hvor barn og unge inspireres og motiveres til å ville vite mer om naturvitenskap og teknologi, og velge utdanning i denne retning. Et eksempel VilVite senteret (vilvite.no), Bergens vitensenter, hvor universitetet også eier en aksjepost. UiB samarbeider med de andre høyere utdanningsinstitusjonene i Bergen, Bergen Næringsråd, Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune, i *Utdanning i Bergen*, hvor målet er å styrke rekrutteringen av motiverte studenter til Bergens ulike utdanningsinstitusjoner.

Regional kunnskapsstruktur for samarbeid og livslang læring

Utvalget skriver at det ikke har hatt anledning til å vurdere "hvordan kapasiteten i det norske utdanningssystemet og den regionale fordelingen av studieplasser best kan utformes for å sikre en vekst i kompetansearbeidsplasser, og rekruttering til disse i hele landet" (side 18).

UiB mener det er viktig å prioritere kvalitet. Studiekvalitet forutsetter tilstrekkelig finansiering, at forholdstallet mellom studenter og faste vitenskapelige ansatte ikke er for høyt og at dimensjoneringen av studietilbudene er tilpasset ressursene. Å satse på utdanning og å styrke landets samlede kompetansegrunnlag er viktig med økende ungdomskull. Dette krever satsing på forskning og tilførsel av nye fullfinansierte studieplasser, som inkluderer ressurser til personell, utstyr og infrastruktur. UiB kan i så fall øke kapasiteten og ta opp flere nye studenter.

I omtalen av etter- og videreutdanning (EVU) oppfordrer utvalget til "økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene på den ene siden og offentlig og private arbeidsgivere samt NAV på den andre siden" (side 18). Universitetet ser på alle utdanningstilbudene samlet og mener det er viktig at tilbudene om etter- og videreutdanning er forankret i fagmiljøene og i likhet med de andre fagtilbudene er forskningsbaserte. Det er viktig å kjenne arbeidslivets behov for kompetanse, samtidig er det viktig at arbeidslivet blir enda bedre kjent med de tilbudene om utdanning forskningsuniversitetet gir.

Utvalget foreslår videre å "gi universiteter og høyskoler sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv om innretning og spesialisering av utdanningstilbudet tilpasset lokalt arbeidslivsbehov" (side 19). Forskningsuniversitetene har et særlig ansvar for å vurdere faglig samarbeid og nasjonal arbeidsdeling. For UiB er bredden i fagtilbudet strategisk viktig. Universitetene har et spesielt ansvar for nasjonal kultur og samfunnets kunnskapsbehov. Universitetets samarbeid med andre institusjoner og eierskap i forskningsselskaper og institutter er viktig og universitetet arbeider for å få større og mer robuste forskningsmiljø nær universitetet på Vestlandet. Samtidig ønsker vi å ivareta hensynet til små fag og ønsker å utvikle faglig arbeidsdeling.

Regionalt er UH-nett Vest et nettverk for samarbeid med høyskolene. Det satses på samarbeid om lærerutdanning, utdanningsledelse og helse- og sosialfag. Teknovest (teknovest.no), et samarbeid om teknologiutdanning mellom UiB, UiS og høyskolene på Vestlandet, er et annet eksempel. I 2010 ble UH-nett Vest tildelt 3 mill kroner i SAK-midler, som ble brukt til biblioteksamarbeid, forskningssamarbeid og utvikling av forskerskoler innenfor musikk og helse- og sosialfag. I 2011 ble det tildelt 1 mill kroner i SAK- midler. Et annet eksempel på regionalt samarbeid er etableringen av en 2-årig masterutdanning for allmennlærere i samarbeid med Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Omstilling av jobber, mennesker og steder

UiB støtter utvalgets oppfatning at relevant omskolering og omstilling tilpasset kravene til kompetansearbeidsplasser er viktig og vil gjerne bidra til å legge til rette for tiltak både gjennom ordinære studier og etter- og videreutdanningstilbud. Et viktig verktøy i denne forbindelse er vurdering og innpass av realkompetanse. Universitetene og høyskolene avgjør selv hva som gir realkompetanse til sine studier, men dette er et uklart og vanskelig område.

Vennlig hilsen



Sigmund Grønmo
rektor



Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Kopi:
Kunnskapsdepartementet